

še danes. Svojima fantoma sem vsiljevala skrajnje seksistično literaturo. Celo njuno življenje ju poskušam vzgojiti v odprta človeka, ki verjameta v enakopravnost in enakovrednost ljudi, potem pa jima tlačim v roke zgodbo, ki temelji na mizoginiji.

Kako me je ta knjiga oblikovala? Tudi jaz bi rada vedela.

Petra Vidali

DAMIJAN ŠINIGOJ:
**»POSLAL SEM NAJSTNIKA V
PODZEMLJE«**

Damijan Šinigoj (foto: Igor Vidmar)

Knjiga Kjer veter spi je bila ob nominaciji za letošnjo večernico že dobitnica desetnice. Najbrž velik kompliment za pisatelja, ki je v mladinsko literaturo vstopil nekako po naključju, »po pomo-ti«, ste nekje dejali.

Vsaka nagrada je kompliment. Desetnice in nominacije za večernico sem pa še posebno vesel, ker je knjiga izšla na prvi dan pandemije, ko se je skoraj ustavilo javno življenje in se mi je zdelo, da ni dosegla bralcev.

Ali ste brali kaj sofinaliste Boruta Gombača, Simono Semenič, Barbaro Gregorič Gorenc, Sebastijana Preglja?

Seveda. Nominacije in nagrade so vsaj zame čudovite tudi zato, ker nekdo drug, ponavadi kompetenten, naredi kvalitativno selekcijo, in je odločitev, kaj brati med nešteto knjigami, potem lažja. Biti v tako imenitni družčini je čast, delo strokovne komisije za večernico pa težko delo, sem prepričan.

Nič se niso postarale

Književnost za mlade je, sodeč po letošnjem opusu za večernico, precej obsežna in zlasti za najstniško populacijo kar razvita. Kako pa vi gledate na svoje sotrudnike, sopotnike?

Kar sem sam začel pisati za mladino, spet spremljam tudi mladinsko književnost. Pa knjige iz svoje mladosti spet prebiram. Nekatere so še vedno čudovite, nič se niso postarale! Kar se literature tiče, še zlasti mladinske, nam ni treba zardevati. Zelo nenaporno je sedeti na kavču in buljiti v ekran ali televizije ali telefona. A z dobro knjigo se nam odpre nov svet, drugačen, boljši, ob njej možgani začnejo delati na polno, domišljija dobi krila ...

Današnji, k dokumentaristiki močno nagnjeni časi vam gredo na roko kot jamarju, da družite svoji obe pomembni dejavnosti – jamarstvo (ste profesionalni jamar) in literaturo, kajne?

Ta knjiga mi je res ljuba, predvsem zato, ker sem v njej lahko združil obe svoji strasti, a biti profesionalec v nečem pomeni biti za to plačan. Kar pa nisem. Jamarstvo je zame v bistvu način življenja, raziskovanje še neodkritega, umaknitev od norega sveta. Pa firbec, seveda, do kod bo šla jama. Kaj skriva v sebi ... Sodelovanje v jamarški reševalni službi, ki kakor večinoma v tovrstnih službah tudi ni plačano, pa pomeni le logično posledico mojega potikanja po podzemlju. Ko si v čem dober, želiš tudi pomagati, če je treba. Jamarških nesreč pri nas na

srečo ni veliko, kakšnih deset na leto, večinoma padec živali v manjša brezna, a ko se kje v ozkih globinah zatakne jamar, takrat je pa res naporno.

Podobno kot v nominiranem romanu za večernico ste tudi v svojem mladinskem prvencu Iskanje Eve opisovali dva iščoča najstnika. Naključje? Ali imate preprosto radi najstnike kot protagoniste vaših romanov?

Predvsem sem si že nekaj časa želel napisati knjigo, kjer bi bili v glavni vlogi jamarji in jamarska reševalna služba, dogajalo pa bi se pod zemljo, a mi nekako ni steklo. Ker bi z njo, o tem sem skoraj prepričan, prepričeval zgolj prepričane. Pa z nadaljevanjem *Iskanje Eve* sem se vse preveč ukvarjal, to so od mene res v velikem številu mnogi pričakovali, ogromno pošte mladih bralcev sem dobival. Ko sem prišel na zamisel, da bi v podzemlje poslal dva najstnika, se je pa vse postavilo, kakor se mora, in knjiga se je potem praktično sama napisala ...

Odpri se mi je nov svet

Hodite kaj po šolah in kako gledate na to neposredno recepcijo vaših knjig iz prve roke?

Z *Iskanjem Eve*, ki so jo v sklopu projekta JAK Rastem s knjigo dobili vsi sedmošolci, se mi je odprl popolnoma nov svet! Otrokom je bila tako všeč, da so me po navadi z vprašanji zasuli, še preden sem sedel. Pripravili so mi igrane prizore iz knjige, skeče, risali so stripe, na neki šoli so celo muzikal ustvarili po moji knjigi! Takrat sem si prvič rekel, da je lepo biti slovenski pisatelj. (Smeh.)

A potem je prišla pandemija, šole, knjižnice in knjigarne so zaprli, kulturni dogodki so bili ukinjeni, v gostilne nisem mogel, ker nisem podjetnik, pa četudi bi bil, si poslovnega kosila tako in tako ne bi mogel privoščiti. Na srečo

imam jame, pa na srečo imam tudi facebook, kjer sem veselo objavljajl fotografije svojega početja, da so imeli vsaj inšpektorji kaj početi, ko so začele prihajati prijave zaskrbljenih državljanov zaradi mojega potikanja po podzemlju med pandemijo.

Se tudi vam zdi, da je mladinska književnost pri nas pastorka v primerjavi s tisto za odrasle?

Na to vprašanje čisto zares ne znam odgovoriti. Če napišeš dobro knjigo, je pravzaprav vseeno, se mi zdi. Prišla bo do bralcev in zaživela svoje življenje, ne glede na vse. V smislu honorarjev je pa tako vseeno, potice se pri nas ne prenaje ne pisateljica za odrasle ne pisatelj za mladino ... No, razen prijatelj Tadej Golob, on trenutno ni lačen. (Smeh.)

Neumnost, dobra le za knjigo

Imate tri otroke, kar je najbrž tudi vplivalo na vaš mladinski opus.

Hm. Dva od mojih sinov ogromno bereta, najmlajši pa je bil eden od petih učencev, ki niso prisostvovali proslavi ob kulturnem prazniku na osnovni šoli, katere gost sem bil. Za kazen, ker knjige ni prebral ... Moji trije sinovi so mi pomagali predvsem pri pisanju Očkovega kotička, marsikatera neumnost, ki so jo ušpičili, je bila dobra samo za v knjigo ...

Vsa vaša dela so tudi polna humorja, ste mojster dialogov. Zdi se, da vam je filmska scenaristika tudi blizu.

Hvala. Kakor že vse življenje požiram knjige, tako požiram tudi filme. Tako pisanje knjig kakor scenarijev je najprej stvar navdiha, nekaj je nato talenta, vse drugo je pa delo. A ne samo pri nas je dosti lažje napisati knjigo kakor scenarij. Mislim, če je knjiga dobra, bo izšla, za scenarij se pa nikoli ne ve, ali bo zaživel. Film je neprimerno dražji format od

knjige in ogromno ljudi je vključenih v proces nastajanja in nešteto zvezd se mora 'poklopiti', da zadeva pride pred gledalce!

Ste avtor scenarija za film Neizstreljeni naboj, ki je bil posnet po vašem istoimenskem romanu ob 20. obletnici slovenske osamosvojitve. Spomnim se, da nismo bili preveč zadovoljni s filmom, kritika ni bila ravno navdušena? Kaj pa vi?

V Sloveniji tako in tako nihče ni zadovoljen s tistim, kar naredi kdo drug. Na vseh področjih! Jaz sem zadovoljen, iskreno. Scenarij stoji, glede izvedbe pa ... Poglejte odjavno špico. En tehnik za zvok. V ameriških žajfnicah jih je 30! In za vse je tako! Narediš nekaj s tistim, kar ti je na voljo, ali pa ležiš na kavču in stokaš, kako se ne da. To je naš edini celovečerni igrani film o osamosvojitvi in lahko v njem uživaš ter se spominjaš prelomnih časov, lahko pa nergaš in razlagaš, kako bi ti naredil, če bi znal in imel na voljo ogromno denarja.

Kako kolegi jamarji berejo knjigo Kjer veter spi?

Ko jamar bere o premagovanju ožin glavnega junaka v knjigi, to doživlja bolj osebno. Kar nekaj prijateljev mi je povedalo, da so ob tovrstnih prizorih v knjigi dobili kurjo polt, utrip se jim je povečal! Marsikdaj so ob branju podživeli kakšno svojo neprijetno izkušnjo. A z neprijetnimi izkušnjami je vedno tako – če se dobro konča, neprijetna izkušnja postane le še izkušnja ...

Najbrž bi bil film po romanu Kjer veter spi zelo zanimiv. Razmišljate že o scenariju?

Vedno razmišljam tudi o scenariju, kar se verjetno pozna tudi pri knjigi, ki je napisana dokaj filmsko, prizore sem sicer nenamerno kar nekako po filmsko nanizal. Je pa res, da bi bilo snemanje filma pod zemljo naporno. In drago. Se

mi zdi. Vsi občudujemo alpiniste, ko na družbenih omrežjih nizajo lepe fotografije, jamarske niso tako lepe. Pod zemljo so tema, blato, voda ... Je pa tudi velik plus – pod zemljo ni kake velike gneče, družba je izbrana!

Bili ste tudi urednik novomeške Goge. Uredniško delo najbrž poznate do obisti. Kakšni so današnji uredniki? Kakšne so vaše izkušnje z druge strani? Obe mladinski knjigi ste izdali pri založbi Miš.

Tako kot povsod, so takšni in drugačni. A pri založbi Miš sem imel srečo, naletel sem na ljudi, ki se na svoje delo spoznajo in ga opravljajo z veseljem! To sicer zame kot pisatelja pomeni več dela, ker moram marsikatero podrobnost, ki je morda tudi zaradi lenobe nisem razdelal, kot bi jo moral, na novo domisliti in napisati, a zato je potem knjiga boljša. In to je pravzaprav bistvo. Da je človek, ko knjigo prebere, zadovoljen.

Tudi vaš prevodni opus je bogat, zlasti »jugoslavika«. Imate še posebno afiniteto do literature z območja naše nekdanje skupne države?

Zanima me zlasti dobra literatura, ne glede na geografsko poreklo. Prevajal sem predvsem vojne romane, nekaj res dobrih je izšlo po zadnjih balkanskih vojnah. Zanimali so me vzroki za to morijo, ker čeprav mislimo, da jih poznamo, jih v bistvu ne. Saj ne, da so v knjigah vsi odgovori, a v ameriških filmih jih zagotovo ne bomo dobili ...

Vaš naslednji projekt? Mladinski ali za odrasle bralce?

Če sem iskren, še ne vem. Kar nekaj zamisli se vali po glavi, v kaj se bodo pa spremenile ... A pisanje za mlade je čudovito, res. Mladi so nadvse iskreni kritiki, in čeprav kdaj tudi zaboli, so občutki, ko narediš dobro knjigo za njih in ti to z navdušenjem povedo, zlati!

*In za konec: je biti Neljubljančan depri-
vilegiran položaj za literata ali danes ni
več tako?*

Kaj pa vem. Meni prija biti umaknjen
od prerivanja pri koritu. Če to pomeni
kakšno štipendijo manj, pa bog poma-
gaj. Ne glede na lokacijo doma pa je
bilo vedno tako in vedno bo, da dobre
knjige pridejo med ljudi, kar je edino
pomembno.

Melita Forstnerič Hajnšek

**BARBARA GREGORIČ
GORENC: »KOT VEČNA
VSEPRISOTNOST ŽIVALI OB
NAS«**

Barbara Gregorič Gorenc
(foto: Robert Balen)

*Nominirane Negotove pesmi učinkovito
poustvarjajo najstniški (samo)govor s
pomočjo vsakdanjega, mestoma pogo-
vornega ali slengovskega izrazja, pre-
predenega s kriki in vzkliki. Ustvarili ste
sodobni pesniški bestiarij, ki pa priklicu-
je optimizem, nenasilnost in tragičnost.
Živali so naš korektiv, tolažba, zatočišča
topline. Zdravilo, kajne? Imate z njimi*

*bogate osebne izkušnje? Tako kot z najst-
niki, najbrž.*

Najlepša hvala za besedo bestiarij! Zelo
mi je všeč in zelo dobro opiše to zbirko.
Nekaj starinskega je v njej; kot večna
vseprisotnost živali ob nas, ljudeh. Sku-
paj smo na tem planetu. Vedno znova me
navduši inteligenca živali, vedno so se
mi zdele pomembne. Marsikateri otroci
jih imajo za kosmate ali pernate brate in
sestre. Prav veliko izkušenj sicer nimam
z njimi, so pa doma vedno male papige
skobčevke. Najstnikov pa je okoli mene
vedno manj, čas hitro teče ...

Zunanji svet prehiter zame

*Sredi vsakega od izlivov negativnih ob-
čutij vam uspe umestiti podobo živali, ki
obupanemu in brezvoljnemu pesniškemu
subjektu razsvetli pot. Negotove pesmi
učinkujejo zelo drugače kot današnji
javni diskurzi, ki so brez sleherne avto-
refleksije, empatije, zdravega razuma ...
Vas ta moteči zunanji svet in šum zelo
zaznamujeta (morda celo inspirirata z
negativnim zgledom) pri pisanju?*

Zunanji svet je, pravzaprav od nekdaj,
večkrat res prehiter zame. Redki se usta-
vijo ob eni stvari; treba je hiteti k novi,
novejši zanimivosti. Ne vem, koliko
se ob pisanju oziram na zunanji svet,
vsekakor vpliva name in sproža take in
drugačne misli, ki pa so seveda odvisne
tudi od mojega razpoloženja. Krasno je,
kadar nam uspe počutje regulirati samim,
ne glede na zunanje vplive, a tako
debele kože nima nihče. Včasih pa lahko
na isti dogodek pogledam tudi humorno
in to me res zabava.

*Leta 2006 ste že bili nominirani za ve-
černico s pesniško zbirko Tri pike ...
Tudi tedaj je pomenila nekaj povsem
drug(ačn)ega v produkciji, v kateri poe-
zije za mladostnike praktično nihče ne
piše. Kaj menite, zakaj je je tako malo?
Skoraj popolni mrk je vladal na tem*